

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2019. október 10.*

„Előzetes döntéshozatal – A természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelme – 92/43/EGK irányelv – A 12. cikk (1) bekezdése – Állatfajok szigorú védelmi rendszere – IV. melléklet – *Canis lupus* (farkas) – A 16. cikk (1) bekezdésének e) pontja – Egyes példányok korlátozott számban történő elejtését lehetővé tevő eltérés – Állományszabályozó vadászat – Az érintett faj populációi védettségi állapotának értékelése”

A C-674/17. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Korkein hallinto-oikeus (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Finnország) a Bírósághoz 2017. december 1-jén érkezett, 2017. november 28-i határozatával terjesztett elő

a **Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola Pohjois-Savo – Kainuu ry**

által indított,

Risto Mustonen,

Kai Ruhanen,

a **Suomen riistakeskus**

részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: A. Arabadjiev tanácselnök (előadó), K. Lenaerts, a Bíróság elnöke, a második tanács bírójaként eljárva és C. Vajda bírák,

főtanácsnok: H. Saugmandsgaard Øe,

hivatalvezető: R. Schiano tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2019. január 9-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- a Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola Pohjois-Savo – Kainuu ry képviseletében S. Kantinkoski és L. Iivonen,
- K. Ruhanen képviseletében P. Baarman asianajaja,

* Az eljárás nyelve: finn.

- a Suomen riistakeskus képviselőjében S. Härkönen, meghatalmazotti minőségben,
- a finn kormány képviselőjében J. Heliskoski, meghatalmazotti minőségben,
- a dán kormány képviselőjében J. Nymann-Lindegren, M. Wolff és P. Ngo, meghatalmazotti minőségben,
- a svéd kormány képviselőjében A. Falk, C. Meyer-Seitz, H. Shev, J. Lundberg és H. Eklinder, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviselőjében M. Huttunen és C. Hermes, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2019. május 8-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,
meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről szóló, 1992. május 21-i 92/43/EGK tanácsi irányelv (HL 1992. L 206., 7. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 102. o.; a továbbiakban: élőhelyvédelmi irányelv) 16. cikke (1) bekezdésének az értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet a Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola Pohjois-Savo – Kainu ry (a továbbiakban: Tapiola) által, a Suomen riistakeskus (finn vadközpont, a továbbiakban: Hivatal) farkasvadászat tekintetében eltérést engedő határozatainak jogszerűsége tárgyában indított eljárásban terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 Az élőhelyvédelmi irányelv „Fogalom meghatározások” című 1. cikke a következőképpen szól:

„Ezen irányelv alkalmazásában:

[...]

- i. Egy faj védettségi helyzete [helyesen: védettségi állapota]: a fajt érintő azon hatások összessége, amelyek a 2. cikkben meghatározott területen belül hosszú távon befolyásolhatják a faj populációinak eloszlását és sűrűségét.

A védettségi helyzet [helyesen: állapot] abban az esetben minősül »kedvezőnek«, ha:

- az érintett faj populációinak dinamikájára vonatkozó adatok azt mutatják, hogy a faj képes hosszú távon fenntartani magát természetes élőhelyének életképes alkotórészeként, továbbá
- a faj természetes előfordulási területe nem csökken, és valószínűleg a belátható jövőben sem fog csökkenni, továbbá
- kellő nagyságú élőhely áll rendelkezésre jelenleg, és valószínűleg a jövőben is a faj populációinak hosszú távú fennmaradásához;

[...]

4 Ezen irányelv 2. cikke a következőket írja elő:

„(1) Az irányelv célja, hogy a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelmével hozzájáruljon a biológiai sokféleség biztosításához a Szerződésben érintett tagállamok európai területén belül [helyesen: a tagállamoknak a Szerződés hatálya alá tartozó európai területén belül].

(2) Az irányelvnek megfelelően hozott intézkedések célja a közösségi érdekeltségű [helyesen: jelentőségű] természetes élőhelyek, valamint vadon élő állat- és növényfajok kedvező védettségi helyzetének [helyesen: állapotának] fenntartása, illetve helyreállítása.

(3) Az irányelvnek megfelelően hozott intézkedések figyelembe veszik a gazdasági, társadalmi és kulturális igényeket, valamint a regionális és a helyi sajátosságokat is.”

5 Az említett irányelv 12. cikke (1) bekezdésének a szövege a következő:

„A tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket a IV. melléklet a) pontjában felsorolt állatfajok természetes elterjedési területükön való szigorú védelmének [helyesen: szigorú védelmére irányuló rendszer bevezetése] érdekében, megtiltva az alábbiakat:

- a) e fajok vadon befogott [helyesen: vadon élő] példányainak szándékos befogásának vagy megölésének bármely formája;
- b) e fajok szándékos zavarása, különösen párzás [helyesen: szaporodás], utódnevelés, áttelelés és vándorlás idején;
- c) vadon élő állatok tojásainak szándékos elpusztítása vagy begyűjtése;
- d) párzási, költő- vagy pihenőhelyek károsítása vagy elpusztítása.”

6 Az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdése előírja:

„Amennyiben nincs más megfelelő megoldás, és az eltérés megengedése nem befolyásolja hátrányosan az érintett fajok populációi kedvező védettségi állapotának fenntartását az elterjedési területükön [helyesen: a természetes elterjedési területükön], a tagállamok engedélyezhetik a 12., 13., 14. cikkben, valamint a 15. cikk a) és b) pontjában foglalt rendelkezésektől való eltérést az alábbiak érdekében:

- a) a vadon élő állatok és növények, valamint a természetes élőhelyek védelme;
- b) termést, állatállományt, erdőt, halastavat, vizeket és más típusú, tulajdont érintő súlyos károk megelőzése;
- c) közegészség, közbiztonság vagy más kiemelkedően fontos közérdek, beleértve a társadalmi vagy gazdasági érdekeket is, továbbá a környezet számára kiemelkedően előnyös hatás elérése;
- d) az érintett fajok újbóli elszaporításával és visszahonosításával kapcsolatos kutatás és oktatás, továbbá az e célok érdekében végzett tenyésztés és nemesítés, növények esetében a mesterséges szaporítást is beleértve;
- e) a IV. mellékletben felsorolt fajok korlátozott és az illetékes tagállami hatóságok által meghatározott számú példányai szigorúan ellenőrzött feltételek mellett, szelektív módon és korlátozott mértékben végzett befogásának, begyűjtésének vagy tartásának engedélyezése.”

- 7 Ugyanezen irányelv IV. mellékletének a) pontjában a „közösségi jelentőségű, szigorú védelmet igénylő” állatfajok között szerepel a „*canis lupus* [farkas] faj (kivéve a [...] a finn populációkat a rénszarvastartási területen, a rénszarvastartásról szóló 1990. évi szeptember 14-i 848/90. számú finn törvény 2. szakaszában meghatározottak szerint)”.

A finn jog

- 8 A 2011. február 18-i metsästyslaki n° 615/1993 (615/1993. sz. vadászati törvény; a továbbiakban: vadászati törvény) 37. cikkének harmadik bekezdése értelmében a farkas állandó védelem alatt áll.
- 9 E törvény 41. cikkének első bekezdése értelmében a Hivatal eltéréseket nyújthat az e törvény 37. cikkében előírt védelem alól, azzal, hogy tiszteletben kell tartani az említett törvény 41a–41c. cikkében rögzített feltételeket. Ugyanezen törvény 41. cikkének negyedik bekezdése pontosítja, hogy kormányrendelet rögzítheti az eltérések megadására irányuló eljárással, azon rendelkezésekkel, amelyek tekintetében eltérés nyújtandó, az eltérés alapján végzett elejtésekre vonatkozó nyilatkozatokkal, az eltérés időtartamával és az eltérés nyújtása feltételeinek értékelésével kapcsolatos különös szabályokat, továbbá meghatározhatja azokat az időpontokat, amikor el lehet térni a 37. cikkben előírt védelemtől. A vadászati törvény 41. cikkének ötödik bekezdése értelmében az eltérések alapján végzett elejtések éves száma maximálható. A mezőgazdasági és erdészeti minisztérium rendelete meghatározhatja egyéb mellett az eltérések alapján végzett éves elejtések számának maximumára vonatkozó különös szabályokat.
- 10 A vadászati törvény 41a. cikkének harmadik bekezdése, amely az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikke (1) bekezdésének e) pontját ülteti át a finn jogrendbe, a következőképpen rendelkezik:

„A farkasra, medvére, vidrára és hiúzra vonatkozó eltérés szigorúan ellenőrzött körülmények között egyes példányok szelektív befogásának vagy kilövésének érdekében is engedélyezhető.”

- 11 A kormányrendelet (452/2013), amelyet a vadászati törvény 41. cikkének negyedik bekezdése és 41a. cikkének negyedik bekezdése alapján fogadtak el, 3. cikke első bekezdésének 1. pontjában rámutat, hogy a vadászati törvény 41a. cikkének harmadik bekezdése alapján eltérést lehet nyújtani a rénszarvastartási területen a farkasok befogása vagy elejtése érdekében október 1. és március 31. között, és 4. cikkének harmadik bekezdésében pontosítja, hogy ilyen eltérést csak azon területeken lehet engedélyezni, ahol az érintett faj jelentős előfordulást mutat.
- 12 A mezőgazdasági és erdészeti minisztérium rendelete (1488/2015), amelyet a 2015–2016-os vadászati idény tekintetében, a vadászati törvény 41. cikkének ötödik bekezdése alapján fogadtak el, 46-ban rögzítette azon farkaspéldányok maximális számát, amelyek elejtése engedélyezhető a rénszarvastartási területeken kívül az említett törvény 41a. cikkének harmadik bekezdése szerinti eltérések alkalmazásában. Ugyanezen minisztérium 2016–2018-os vadászati idényre vonatkozó rendelete (1335/2016), mindkét évre 53-ban rögzítette azon példányok maximális számát, amelyek elejtése az említett törvény 41. cikkének első bekezdésében hivatkozott eltérések alapján engedélyezhető.
- 13 A mezőgazdasági és erdészeti minisztérium 2015. január 22-én a nagyragadozókra vonatkozó nemzeti politika alakulása értékelésének eredményei alapján új, Finnországra vonatkozó farkasállomány-gazdálkodási tervet (a továbbiakban: a farkasokra vonatkozó vadgazdálkodási terv) fogadott el. E terv értelmében, amelynek célja a populáció kedvező védettségi állapotának elérése és fenntartása, életképes farkaspopulációnak a legalább 25 szaporodóképes párból álló állomány tekinthető. E tervből az is következik továbbá, hogy a Finnországra vonatkozó farkasállomány-gazdálkodási terv kudarcra van ítélve, ha nem veszik tekintetbe a falkák területén élő és dolgozó embere szükségleteit, figyelemmel különösen a farkasok bizonyos körülmények között történő jogellenes vadászatának egyre növekvő társadalmi elfogadottságára. Az állományszabályozó

eltérések célja tehát a helyi falka fennmaradásának biztosítása a farkasok és emberek együttélésének elősegítése mellett. Ennek érdekében irányozzák elő a károkozó egyedekkel szembeni fellépést és ekként a farkasok jogellenes kilövésének megelőzését.

- 14 A farkasokra vonatkozó vadgazdálkodási terv a farkaspopulációra vonatkozó helyi szintű, falkánkénti gazdálkodás elvén alapul. Így, valamely farkasfalka életképességének biztosítása érdekében a Hivatal által a vadászati törvény 41a. cikkének harmadik bekezdése alkalmazásában nyújtott eltérést a kilőhető példányok kiválasztásának kell kísérnie. A vadászatnak a falka egy fiatal példányára kell irányulnia, hogy a lehető legkisebbre csökkentsék a falka életképességét érintő hatásokat. A vadászatnak az érintett területek lakosait vagy tulajdonukat illetően kárt okozó vagy zavaró példányra kell irányulnia.
- 15 Végül, az eltéréseknek olyan területeket kell érintenie, amelyekben a faj jelentős előfordulást mutat, és ezen eltérések nem haladhatják meg az elejtések mezőgazdasági és erdészeti minisztérium rendeletében meghatározott maximális számát.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 16 A Hivatal 2015. december 18-i két határozatával a vadászati törvény 41. cikke és 41a. cikkének harmadik bekezdése alapján vadászati engedélyt adott Risto Mustonen és Kai Ruhanen részére, amely feljogosította őket arra, hogy 2016. január 23. és február 21. között összesen hét farkast lőjenek ki Észak-Szavónia régióban (Finnország). Az első határozat két farkas kilövését engedélyezte a juudinsalói falka (Finnország) területén és két másikat a sukevai (Finnország) és laakajärvi (Finnország) közötti területen, a második határozat pedig egy farkas kilövését a vieremä–kajaani–sonkajärvi falka (Finnország) területén és két farkasét a kiuruvesi–vieremäi (Finnország) falka területén.
- 17 A Hivatal határozatait az alkalmazandó jogi rendelkezésekre, valamint a vadgazdálkodási tervre való hivatkozással indokolta, jellemezve az érintett falkák összetételét, és hivatkozva a farkasok által a kutyáknak okozott sérülésekre és a helyi lakosság nyugtalanságára. Kifejtette, hogy az úgynevezett „kármegelőzési célú” eltérések nyújtásán alapuló szigorú védelem nem tette lehetővé a korábbi vadgazdálkodási tervben leírt célok megvalósítását. Így a Hivatal szerint a farkasállomány-gazdálkodás címén biztosított eltérések célja az ezen állományra vonatkozó gazdálkodás jogszerű megközelítésének bevezetése, amely lehetővé teszi a károkozó példányokkal szembeni fellépést a jogellenes kilövés megelőzésével együtt.
- 18 A Hivatal kiemelte, hogy az érintett területeken nincs megfelelőbb megoldás, mint az említett eltérések nyújtása, és hozzátette, hogy a vadászat szelektív és korlátozott jellege konkrétan a határozatokban kijelölt földrajzi és mennyiségi korlátokban, valamint a Hivatal által előírt vadászati módszer tiszteletben tartásában nyilvánul meg.
- 19 A Hivatal rámutatott továbbá, hogy kerülendő domináns hím, illetve olyan példány kilövése, amelyet jeladó berendezéssel láttak el. Az említett határozatok címzettjeinek azt ajánlotta, hogy a vadászat során a fiatal vagy kárt okozó példányokat vegyék célba, és pontosította, hogy abban az esetben, ha ugyanezen határozatok elfogadását követően a hatóságok falkák és példányok elhullásáról szereznének tudomást, e körülményt figyelembe kell venni és az engedély terjedelmét mennyiségi tekintetben csökkenteni kell.
- 20 A Tapiola természetvédelmi szövetség keresetet nyújtott be a Hivatal e két határozata ellen az Itä-Suomen hallinto-oikeus (kelet-finnországi közigazgatósági bíróság, Finnország) előtt. E bíróság 2016. február 11-i határozatával e kereseteket elfogadhatatlannak nyilvánította, mivel a Tapiola a jelen ügyben nem rendelkezett keresethatósági joggal.

- 21 2017. május 29-i végzéseivel a Korkein hallinto-oikeus (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Finnország) megsemmisítette az Itä-Suomen hallinto oikeus (kelet-finnországi közigazgatósági bíróság, Finnország) határozatát és megvizsgálta a Tapiola által benyújtott keresetet.
- 22 A kérdést előterjesztő bíróság kiemeli, hogy a farkas súlyosan veszélyeztetett faj Finnországban. A farkasok száma az évek során jelentősen ingadozott, aminek feltehetően az orvvadászat az oka. Amennyiben az „állományszabályozó vadászat” címén a farkasok kilövését lehetővé tevő eltéréseket egy meghatározott terület tekintetében biztosították, e bíróságban felmerül többek között az a kérdés, hogy valamely faj védettségi állapotát ilyen eltérésnek az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikke (1) bekezdésének e) pontja címén történő nyújtása szempontjából e területre tekintettel kell értékelni, vagy a tagállam területének egészére tekintettel. A kérdést előterjesztő bíróság a tekintetben is kételyeket táplál, hogy az ilyen eltéréseket milyen mértékben igazolhatja az orvvadászat csökkentése, és e tekintetben milyen hatással van az, hogy ezen eltérések egy nemzeti vadgazdálkodási tervbe, valamint olyan nemzeti szabályozásba illeszkednek, amely meghatározza az ország területén évente elejthető példányok maximális számát. E bíróság felvilágosítást kér továbbá az orvvadászat ellenőrzésére vonatkozó nehézségek annak elemzése során felmerülő hatásával kapcsolatban, hogy van-e a farkasok megölésénél megfelelőbb alternatív megoldás. Végül e bíróság arra keres választ, hogy a kutyák megsebesítésének megakadályozására és a szóban forgó lakosság általános biztonságérzetének javítására irányuló szándék az említett eltérés alkalmazását igazoló okok körébe tartozik-e.
- 23 E körülmények között a Korkein hallinto-oikeus (legfelsőbb közigazgatási bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:
1. Az [élőhelyvédelmi irányelv] 16. cikke (1) bekezdésének e) pontja értelmében az egyes vadászok kérelmére kiadhatók-e regionálisan korlátozott külön engedélyek úgynevezett állományszabályozó vadászat [a továbbiakban: állományszabályozó vadászat] céljából?
 - Van-e jelentősége e kérdés megítélése szempontjából annak, hogy a külön engedélyekről való döntéshozatal során gyakorolt mérlegelés a nemzeti vadgazdálkodási terv, valamint egy olyan, a kilőhető egyedek számának felső határát meghatározó rendelet alapján történik, amelynek keretében évente adhatnak ki külön engedélyeket a tagállam területére?
 - A megítélésnél figyelembe vehetők-e olyan egyéb szempontok, mint a kutyáknak okozott sérülések megakadályozásának és az általános biztonságérzet növelésének célja?
 2. Indokolható-e a külön engedélyek első előzetes döntéshozatali kérdés értelmében vett állományszabályozó vadászat céljából történő kiadása azzal, hogy az orvvadászat megakadályozásához nincs az [élőhelyvédelmi irányelv] 16. cikkének (1) bekezdése értelmében vett más megfelelő megoldás?
 - Figyelembe vehetők-e ebben az esetben az orvvadászat ellenőrzésének gyakorlati nehézségei?
 - Azon kérdés megválaszolásánál, hogy van-e más megfelelő megoldás, jelentőséggel bír-e az arra irányuló cél, hogy megelőzzék a kutyáknak okozott sérüléseket és növeljék az általános biztonságérzetet?
 3. A regionálisan korlátozott külön engedélyek megadásánál hogyan kell értékelni az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikke (1) bekezdésében megnevezett, a fajok populációi védettségi állapotának fenntartására vonatkozó feltételt?
 - Egy faj védettségi állapotát mind egy meghatározott területre, mind a tagállam teljes területére vonatkozóan, vagy az érintett faj egy még nagyobb elterjedési területére vonatkozóan kell értelmezni?

- Lehetséges-e, hogy a külön engedély megadásának az [élőhelyvédelmi irányelv] 16. cikkének (1) bekezdésében meghatározott feltételei teljesülnek, jöllehet valamely faj védettségi állapota szakszerű megítélés szerint nem tekinthető kedvezőnek [ezen] irányelv értelmében?
- Amennyiben az előző kérdésre igenlő választ kell adni: milyen helyzetben jöhet az számításba?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

- 24 Kérdéseivel, amelyeket együtt célszerű vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikke (1) bekezdésének e) pontját akként kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes a farkasok szándékos megölésének ezen irányelv IV. mellékletének a) pontjával összefüggésben értelmezett 12. cikke (1) bekezdésének a) pontjában kimondott tilalma alól eltéréseket engedő határozatok „állományszabályozó vadászat” címén történő elfogadása, amelynek célja az orvvadászat elleni küzdelem.
- 25 Előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy az élőhelyvédelmi irányelv célja, 2. cikkének (1) bekezdése értelmében, az, hogy a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelmével hozzájáruljon a biológiai sokféleség biztosításához a tagállamok európai területén belül. Ezenkívül ezen irányelv 2. cikkének (2) és (3) bekezdése értelmében az irányelvnek megfelelően hozott intézkedések célja a közösségi jelentőségű természetes élőhelyek, valamint vadon élő állat- és növényfajok kedvező védettségi állapotának fenntartása, illetve helyreállítása, és ezen intézkedések figyelembe veszik a gazdasági, társadalmi és kulturális igényeket, valamint a regionális és a helyi sajátosságokat is.
- 26 Az élőhelyvédelmi irányelv 12. cikke (1) bekezdésének a) és d) pontja előírja, hogy a tagállamok tegyék meg a szükséges intézkedéseket az ezen irányelv IV. mellékletének a) pontjában felsorolt állatfajok természetes elterjedési területükön való szigorú védelmi rendszerének kidolgozása érdekében, megtiltva e fajok vadon élő példányai szándékos befogásának vagy megölésének bármely formáját, továbbá a szaporodási, költő- vagy pihenőhelyek károsítását vagy elpusztítását (2018. április 17-i Bizottság kontra Lengyelország [Białowieża-erdő] ítélet), C-441/17, EU:C:2018:255, 230.pont).
- 27 E rendelkezés tiszteletben tartása nemcsak teljes jogszabályi keret létrehozását követeli meg a tagállamoktól, hanem konkrét és különleges védelmi intézkedések megtételét is. Ugyanakkor a szigorú védelmi rendszer összefüggő és összehangolt, megelőző jellegű intézkedések meghozatalát is feltételezi. Az ilyen szigorú védelmi rendszernek tehát lehetővé kell tennie az élőhelyvédelmi irányelv IV. mellékletének a) pontjában felsorolt állatfajok vadon élő példányai szándékos befogásának vagy megölésének, továbbá szaporodási, költő- vagy pihenőhelyei károsításának vagy elpusztításának tényleges kizárását (2018. április 17-i Bizottság kontra Lengyelország [Białowieża-erdő] ítélet, C-441/17, EU:C:2018:255, 231.pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 28 Noha az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdése lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy eltérjenek ugyanezen irányelv 12–14. cikke és 15. cikke a) és b) pontjának rendelkezéseitől, az ennek alapján elfogadott eltérés, mivel az lehetővé teszi e tagállamok számára, hogy kivonják magukat az állat- és növényfajok szigorú védelmi rendszeréből eredő kötelezettségek alól, ahhoz a feltételhez van kötve, hogy nem létezik más megfelelő megoldás, és ez az eltérés nem károsítja az érintett fajok populációinak kedvező védettségi állapotban való fenntartását természetes elterjedési területükön.
- 29 Meg kell állapítani, hogy e feltételek az említett irányelv 16. cikkének (1) bekezdésében említett valamennyi esetre vonatkozik.
- 30 Hangsúlyozni kell továbbá, hogy az irányelv 16. cikkének (1) bekezdése, amely pontosan és kimerítő jelleggel meghatározza azokat a feltételeket, amelyek esetén a tagállamok eltérhetnek az élőhelyvédelmi irányelv 12–14. cikkében, valamint 15. cikke a) és b) pontjában foglaltaktól, az említett irányelv által előírt védelmi rendszer alóli kivételnek minősül, amelyet megszorítóan kell értelmezni (lásd ebben az

értelemben: 2005. október 20-i Bizottság kontra Egyesült Királyság ítélet, C-6/04, EU:C:2005:626, 111. pont; 2007. május 10-i Bizottság kontra Ausztria ítélet, C-508/04, EU:C:2007:274, 110. és 128. pont) és amely a megkövetelt feltételek minden egyes eltérés esetében történő teljesülésével kapcsolatos bizonyítási terhet az arról határozatot hozó hatóságra rója (lásd analógia útján: 2006. június 8-i WWF Italia és társai ítélet, C-60/05, EU:C:2006:378, 34. pont).

- 31 Egyébiránt meg kell jegyezni, hogy a köznyelvben farkasnak nevezett *canis lupus* szerepel a „közösségi jelentőségű, szigorú védelmet igénylő” állatfajok élőhelyvédelmi irányelv IV. mellékletének a) pontjában meghatározott listájában, „(kivéve a [...] a finn populációkat a rénszarvastartási területen [...])”.
- 32 Végül, amint azt a főtanácsnok kiemelte indítványának 40. pontjában, az „elejtés” élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdése szerinti fogalmát úgy kell értelmezni, hogy az magában foglalja mind az érintett egyedek befogását, mind azok megölését, következésképpen e rendelkezés főszabály szerint alapul szolgálhat többek között az ezen irányelv IV. mellékletének a) pontjában említett fajok egyedeinek az ott előírt feltételek tiszteletben tartása mellett történő megölésére vonatkozó eltérésekhez.
- 33 A kérdést előterjesztő bíróság által előterjesztett kérdéseket e megfontolásokra figyelemmel kell megvizsgálni.
- 34 Először is, ami az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdése címén biztosított eltérés célját illeti, meg kell jegyezni, hogy, míg e rendelkezés a)–d) pontja minden egyes általa előírt eltérés tekintetében kifejezetten megjelöli az elérni kívánt célokat, nevezetesen a vadon élő növények és állatok, valamint a természetes élőhelyek védelmének érdekében (a) pont), a súlyos károk megelőzését (b) pont), a közegészséget, közbiztonságot vagy más kiemelkedően fontos közérdeket (c) pont), az érintett fajok újbóli elszaporításával és visszahonosításával kapcsolatos kutatást és oktatást (d) pont), ugyanez nem mondható el az említett rendelkezés e) pontjáról, amely nem jelöli meg pontosan a vonatkozó eltérés által elérni kívánt célt.
- 35 Egyébként az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikke (1) bekezdésének e) pontja alapján biztosított eltéréseknek az ezen irányelv 16. cikke (1) bekezdésének a)–d) pontjában foglalt feltételekhez képest további feltételeknek kell megfelelniük. Ezen eltérések a IV. mellékletben felsorolt fajok korlátozott és az illetékes tagállami hatóságok által meghatározott számú példányai szigorúan ellenőrzött feltételek mellett, szelektív módon és korlátozott mértékben végzett befogását, begyűjtését vagy tartását teszik lehetővé
- 36 Az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikke (1) bekezdésének e) pontja nem szolgálhat tehát általános jogalapul az ezen irányelv 12. cikkének (1) bekezdése szerinti eltérések nyújtásához, különben az említett irányelv 16. cikkének (1) bekezdése szerinti többi tényállást és az említett szigorú védelmi rendszert megfosztaná azok hatékony érvényesülésétől.
- 37 Következésképpen az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikke (1) bekezdésének e) pontján alapuló eltérés célja főszabály szerint nem keveredhet az ezen irányelv 16. cikke (1) bekezdésének a)–d) pontján alapuló eltérések céljaival, miáltal az előbbi rendelkezés csak azokban az esetekben szolgálhat eltérés elfogadásának alapjául, amikor az utóbbi rendelkezések nem irányadóak.
- 38 Az említett irányelv 16. cikkének (1) bekezdése alapján biztosított eltérések összességükben semmi esetre sem fejthetnek ki olyan joghatásokat, amelyek az irányelv által elérni kívánt és a jelen ítélet 25. cikkében felidézett célokkal ellentétesek lennének.
- 39 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy az alapügy tárgyát képező eltérések, a farkasokra vonatkozó vadgazdálkodási tervhez hasonlóan, amelynek a keretébe illeszkednek, az orvvadászat csökkentésére irányuló célt követik. A kutyák megsebesítésének megakadályozását és a farkasok által elfoglalt területek közelében élő lakosság általános

biztonságérzetének javítását e vonatkozásban hatékony eszközökként mutatták be, amelyek szorosan kapcsolódnak e célhoz, mivel megvalósításuknak a Hivatal szerint hozzá kell járulnia a helyi lakosság farkassal szembeni „társadalmi toleranciájának” növeléséhez, következésképpen pedig a jogellenes vadászat csökkentéséhez.

- 40 Ezenkívül a Bíróság által a tárgyaláson feltett egyik kérdésből kitűnik, hogy a farkasokra vonatkozó, 2015-ben elfogadott vadgazdálkodási terv az e faj kedvező védeltségi állapotának elérésére irányuló intézkedéseket és projekteket tartalmazott, és a farkasok állományszabályozó vadászata engedélyezésének célja a lakosság farkassal szembeni jóindulatának erősítése, következésképpen az orvvadászat csökkentése volt.
- 41 Így emlékeztetni kell arra, hogy a valamely eltérés alátámasztásául hivatkozott célokat egyértelmű, pontos és alapos módon kell meghatározni. Az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdésén alapuló eltérés ugyanis kizárólag pontos követelmények meghatározott helyzetekben való teljesítése céljából, konkrét és pontos módon alkalmazhatók (lásd analógia útján: 2006. június 8-i WWF Italia és társai ítélet, C-60/05, EU:C:2006:378, 34. pont; 2010. november 11-i Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-164/09, nem tették közzé, EU:C:2010:672, 25. pont).
- 42 E tekintetben meg kell jegyezni először is, hogy az alapjogvita tárgyát képező eltérést megengedő határozatok tartalmából, és különösen azon vadgazdálkodási tervből, amelybe illeszkednek, az következik, hogy az orvvadászat az élőhelyvédelmi irányelv céljára tekintettel fontos kihívást jelentett a veszélyeztetett fajok védelme szempontjából. A kérdést előterjesztő bíróság kifejtette e tekintetben, hogy Finnországban a farkasok száma jelentős mértékben ingadozott az évek folyamán, és e bíróság feltételezi, hogy e változások az orvvadászathoz kapcsolódnak, amely, tekintettel a farkas veszélyeztetett helyzetére, veszélyt jelent e faj védelmére. A tárgyalás alkalmával egyébként mind a Hivatal, mind a finn kormány megerősítette, hogy az orvvadászat elleni küzdelem végső célja az érintett faj védelme.
- 43 Ekként az orvvadászat elleni küzdelemre hivatkozni lehet olyan módszerként, amely hozzájárul az érintett faj kedvező védeltségi állapotban való fenntartásához vagy annak visszaállításához, ennél fogva az ezen irányelv 16. cikke (1) bekezdése e) pontjának hatálya alá tartozó célként.
- 44 Másodszor, az említett irányelv 16. cikke (1) bekezdésének e) pontja alapján elfogadott eltéréseknek a követett cél elérésére való alkalmasságával kapcsolatban hangsúlyozni kell, hogy amennyiben az alapügy tárgyát képező eltérések egy arra irányuló kísérletből eredtek, hogy egy jogszerű vadászatra vonatkozó, korlátozott engedély hozzájárulhat-e az orvvadászat csökkentéséhez és végső soron a farkaspopuláció védeltségi állapotának javításához, ezen eltérések e célok elérésére vonatkozó alkalmasságát, azon körülmények között, amelyek között nyújtásukat kérték, bizonytalanság övezte a Hivatal által történő elfogadásuk idején.
- 45 Ilyen körülmények között, amint azt a főtanácsnok kiemelte indítványának 62. pontjában, az illetékes nemzeti hatóságnak szigorú tudományos adatok, köztük adott esetben az állományszabályozó vadászatnak a farkas védelmi állapotára gyakorolt következményeire vonatkozó összehasonlító adatok alapján kell azon feltevést alátámasztania, amely szerint az állományszabályozó vadászat ténylegesen képes csökkenteni a jogellenes vadászatot, mégpedig olyan mértékben, hogy pozitív nettó hatást gyakorolna a farkaspopuláció védeltségi állapotára, figyelembe véve a tervezett eltérések számát és a jogellenes elejtések számára vonatkozó legfrissebb becsléseket.
- 46 A jelen ügyben a Hivatal előadja, hogy az állományszabályozó vadászat bizonyítottan csökkenti az orvvadászatot, amit a Tapiola és az Európai Bizottság vitat. A kérdést előterjesztő bíróság a maga részéről előadja, hogy nincs tudományos bizonyíték, amely alapján megállapítható lenne, hogy valamely védett faj jogszerű vadászata olyan mértékben csökkentené az orvvadászatot, hogy összességében pozitív hatást gyakorolna a farkaspopuláció védeltségi állapotára. Következésképpen az említett bíróság feladata, hogy a fenti megfontolások fényében döntő jelleggel megállapítsa, hogy az

állományszabályozó vadászat címén nyújtott eltérések alkalmasak-e azon céljuk megvalósítására, hogy a faj védelmének érdekében és a Hivatal erre vonatkozó kötelezettségeinek teljesítése mellett küzdjenek az orrvadászat ellen.

- 47 Másodszer, az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdése alapján nem nyújtható eltérés, ha az ezen eltérés által követett cél az e rendelkezés értelmében vett más megfelelő megoldás útján elérhető. Ilyen eltérésre tehát csak olyan alternatív intézkedés hiányában kerülhet sor, amely lehetővé tenné a cél megfelelő módon, az említett irányelvben foglalt tilalmak tiszteletben tartása mellett történő elérését.
- 48 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy önmagában egy olyan jogellenes tevékenység megvalósulása, mint amilyen az orrvadászat vagy az annak ellenőrzése során felmerülő nehézségek, nem mentesíthetik a tagállamot azon kötelezettsége alól, hogy biztosítsa az élőhelyvédelmi irányelv IV. melléklete alapján védett fajok védelmét. Ellenkezőleg: ilyen helyzetben a tagállamnak az a feladata, hogy egyrészt e jogellenes tevékenység szigorú és hatékony ellenőrzését helyezze előtérbe, másrészt hogy olyan eszközöket alkalmazzon, amelyek nem járnak az ezen irányelv 12–14. cikkében, valamint 15. cikkének a) és b) pontjában foglalt tilalmak megsértésével.
- 49 Meg kell jegyezni továbbá, hogy az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdése azt írja elő a tagállamok számára, hogy a más kielégítő megoldások hiányát illetően olyan pontos és megfelelő indokolást adjanak, amely lehetővé teszi az eltérés alátámasztására hivatkozott célok elérését (lásd ebben az értelemben: 2007. június 14-i Bizottság kontra Finnország ítélet, C 342/05, EU:C:2007:341, 31. pont).
- 50 Ezen indokolási kötelezettség nem teljesül, ha az eltérést engedő határozat nem utal sem más megfelelő megoldás hiányára, sem e tekintetben releváns technikai, jogi és tudományos jelentésekre (lásd analógia útján: 2003. október 16-i Ligue pour la protection des oiseaux és társai ítélet, C-182/02, EU:C:2003:558, 14. pont; 2018. június 21-i Bizottság kontra Málta ítélet, C-557/15, EU:C:2018:477, 50. és 51. pont).
- 51 A fentiek alapján az illetékes nemzeti hatóságok feladata, hogy az alapügy tárgyát képezőkhöz hasonló eltérések engedélyezésének keretében megállapítsák, hogy tekintettel különösen a legjobb tudományos és műszaki ismeretekre, továbbá az adott ügy konkrét helyzetét jellemző körülmények fényében, nincs más olyan megfelelő megoldás, amely lehetővé tenné a követett célnak az élőhelyvédelmi irányelv által meghatározott tilalmak tiszteletben tartása mellett történő megvalósítását.
- 52 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozat egyetlen azt alátámasztó tényezőt sem tartalmaz, hogy a Hivatal bizonyította, hogy a vadgazdálkodási eltérések alátámasztásául hivatkozott cél elérésének egyetlen módja a farkas állományszabályozó vadászata egy bizonyos szintjének az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikke (1) bekezdésének e) pontja alapján történő engedélyezése.
- 53 Következésképpen úgy tűnik, hogy az alapügy tárgyát képezőkhöz hasonló eltéréseket engedélyező határozatok nem felelnek meg az arra vonatkozó pontos és megfelelő indokolás követelményének, hogy nincs más megfelelő megoldás, amely lehetővé tenné a hivatkozott – és a jelen ítélet 49. pontjában felidézett – cél elérését, amit mindazonáltal kérdést előterjesztő bíróságnak kell megerősítenie.
- 54 Harmadszor, meg kell bizonyosodni afelől, hogy a szóban forgó eltérés nem sérti az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdésében meghatározott azon feltételt, amely szerint ezen eltérés nem befolyásolhatja hátrányosan az érintett fajok populációi kedvező védeltségi állapotának fenntartását természetes elterjedési területükön.
- 55 Ugyanis az irányelv 16. cikkének (1) bekezdése szerint az érintett fajok populációinak a természetes elterjedési területükön fennálló kedvező védeltségi állapota az előírt eltérések engedélyezésének szükséges előfeltétele (lásd ebben az értelemben: 2007. május 10-i Bizottság kontra Ausztria ítélet, C-508/04, EU:C:2007:274, 115. pont).

- 56 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az élőhelyvédelmi irányelv 1. cikkének i) pontja a védettségi állapotot akkor minősíti kedvezőnek, ha először is az érintett faj populációinak dinamikájára vonatkozó adatok azt mutatják, hogy a faj képes hosszú távon fenntartani magát természetes élőhelyének életképes alkotórészeként, másodsor a faj természetes előfordulási területe nem csökken, és valószínűleg a belátható jövőben sem fog csökkenni, harmadszor kellő nagyságú élőhely áll rendelkezésre jelenleg, és valószínűleg a jövőben is a faj populációinak hosszú távú fennmaradásához.
- 57 Az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdése címén nyújtott eltérésnek tehát olyan módon meghatározott kritériumokon kell alapulnia, amelyek biztosítják az érintett faj dinamikájának és szociális stabilitásának hosszú távú megőrzését.
- 58 Következésképpen, amint azt a főtanácsnok lényegében kiemelte indítványának 79–82. pontjában, az említett 16. cikk (1) bekezdésén alapuló eltérés nyújtásának mérlegelése során az illetékes nemzeti hatóság feladata, hogy meghatározza – először különösen a tagállam, vagy adott esetben, ha e tagállam határai több bioföldrajzi régiót szelnek át, az érintett bioföldrajzi régió területének szintjén, illetve, ha a faj természetes elterjedési területe azt megköveteli, lehetőség szerint határokon átnyúló szinten – az érintett fajok populációinak védettségi állapotát, másodsor pedig azokat a földrajzi és demográfiai hatásokat, amelyeket a tervezett eltérések ezen állapotra gyakorolhatnak.
- 59 Továbbá, amint azt a főtanácsnok kiemelte indítványának 83. pontjában, az eltérés hatásának a helyi populáció területének szintjén történő értékelése általában az általa az adott populáció védettségi állapotára gyakorolt hatás nagyobb léptékben történő értékelése céljából szükséges. Mivel ugyanis az ilyen eltérésnek, a jelen ítélet 41. pontjában foglaltakkal összhangban, egy konkrét problémára kell reagálnia egy különös helyzetben, ezen eltérés következményei elméletileg az általa érintett helyi területen érzékelhetők a legközvetlenebbül. Márpedig, amint az kitűnik a Bíróság rendelkezésére álló ügyiratokból, valamely populáció tagállami vagy bioföldrajzi szintű védettségi állapota a helyi területeket érintő különböző eltérések kumulált hatásától is függ.
- 60 Ezzel szemben, a Hivatal állításával ellentétben, nem megengedhető, hogy ezen értékelés szempontjából figyelembe vegyék az érintett populáció természetes elterjedési területének azon részét, amely áthúzódik valamely harmadik állam területének bizonyos részéig, amely tagállamot nem kötik az európai uniós jelentőségű fajok szigorú védelmére vonatkozó kötelezettségek.
- 61 Következésképpen ilyen eltérés nem fogadható el anélkül, hogy értékelnék – a tagállam, vagy adott esetben, ha e tagállam határai több bioföldrajzi régiót szelnek át, az érintett bioföldrajzi régió területének szintjén, illetve, ha a faj természetes elterjedési területe azt megköveteli, lehetőség szerint határokon átnyúló szinten – az érintett faj populációinak védettségi állapotát, valamint azt a hatást, amelyet a tervezett eltérés ezen állapotra gyakorolhat.
- 62 A kérdést előterjesztő bíróság kérdéseire tekintettel hozzá kell tenni először is, hogy egy vadgazdálkodási terv és egy olyan nemzeti szabályozás, amely rögzíti egy adott vadászidényben az ország területén kilőhető egyedek maximális számát, releváns tényezőnek tekinthető a jelen ítélet 54. pontjában felidézett követelmény teljesítésének meghatározása szempontjából, amennyiben alkalmas annak biztosítására, hogy az egyéni eltérések éves kumulatív hatása nem sérti az érintett faj populációjának kedvező védettségi állapotban való fenntartását vagy annak visszaállítását.
- 63 E tekintetben a Tapiola és az Európai Bizottság által előterjesztett számadatokból, amelyek pontos voltát a kérdést előterjesztő bíróságnak kell vizsgálnia, kitűnik egyrészt, hogy Finnországban a 2015–2016-os vadászati idényben a nemzeti szinten 275 és 310 közötti példányszámot kitevő összállományból 43 vagy 44 farkast lőttek ki a nemzeti szabályozás értelmében állomány szabályozó vadászat címén engedélyezett eltérések alapján, amelyeknek a felét szaporodóképes egyedek teszik ki. Másrészt az éves jogellenes elejtések száma a vadgazdálkodási terv szerint hozzávetőleg 30 példányra tehető.

- 64 Tehát ez az állományszabályozó vadászat további 13 vagy 14 egyed megölését eredményezi azokhoz képest, amelyek a becslések szerint orvvadászat folytán pusztultak el, következésképpen nettó negatív hatást gyakorol az említett populációra.
- 65 A fentiek fényében joggal merül fel kétely a tekintetben, hogy a vadgazdálkodási terv és az a nemzeti szabályozás, amely rögzíti egy adott vadászidényben az ország területén kilőhető egyedek maximális számát, lehetővé teszi-e a jelen ítélet 54. pontjában felidézett követelmény teljesítését, aminek vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata.
- 66 Ezzel összefüggésben hangsúlyozni kell továbbá, hogy az elővigyázatosság EUMSZ 191. cikk (2) bekezdésében foglalt elvével összhangban, amennyiben a rendelkezésre álló legjobb tudományos adatok vizsgálata bizonytalanságnak enged helyt a tekintetben, hogy ezen eltérés hátrányosan érinti-e, vagy sem, egy kihalással veszélyeztetett faj populációja kedvező védelmi állapotban való fenntartását vagy annak visszaállítását, a tagállamnak el kell tekintenie annak elfogadásától vagy végrehajtásától.
- 67 Ekként a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak meghatározása, hogy a Hivatal bizonyította-e tudományos adatok alapján, hogy az alapügy tárgyát képező eltéréseket behatároló területi és mennyiségi korlátok elégségesek annak biztosításához, hogy ezen eltérések nem érintik hátrányosan az érintett fajok populációinak kedvező védelmi állapotban való fenntartását természetes elterjedési területükön.
- 68 Másodszor, a tekintetben, hogy valamely faj kedvezőtlen védelmi állapota milyen hatást gyakorol az eltérések élőhelyvédelmi irányelv 16. cikke (1) bekezdése címén történő engedélyezésének lehetőségére, a Bíróság már kimondta, hogy az ilyen eltérések engedélyezése csak kivételes esetben lehetséges, ha megfelelő megállapítást nyert, hogy azok nem súlyosbítják az említett populációk kedvezőtlen védelmi helyzetét, illetve nem akadályozzák azok kedvező védelmi helyzetének helyreállítását. A Bíróság szerint ugyanis nem zárható ki, hogy korlátozott számú egyed kilövése nem befolyásolná az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikkének (1) bekezdésében meghatározott célt, amely a farkaspopuláció természetes elterjedési területén fennálló kedvező védelmi állapotának a fenntartására irányul. Az ilyen eltérés így semleges lenne az érintett faj szempontjából (2007. június 14-i Bizottság kontra Finnország ítélet, C-342/05, EU:C:2007:341, 29. pont).
- 69 Hangsúlyozni kell mindazonáltal, hogy az ilyen eltérések kivételes címen történő engedélyezését az elővigyázatosság jelen ítélet 66. pontjában felidézett elvének fényében is értékelni kell.
- 70 Negyedszer, az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikke (1) bekezdésének e) pontja a kilőhető vagy tartható fajok korlátozott és meghatározott számú példányai szigorúan ellenőrzött feltételek mellett, szelektív módon és korlátozott mértékben végzett befogásának, begyűjtésének vagy tartásának engedélyezését írja elő, továbbá azt, hogy e feltételek teljesítését szigorú ellenőrzésnek kell alávetni.
- 71 Mindenekelőtt, ami az érintett fajok példányainak korlátozott és meghatározott számban történő befogására vagy tartására vonatkozó feltételt illeti, meg kell jegyezni, hogy e szám minden esetben a faj populációjának szintjétől, védelmi állapotától és biológiai jellemzőitől függ. E számot tehát földrajzi, éghajlati, környezetvédelmi, biológiai, valamint különösen a fajok éves szaporulatával és természetes okokra visszavezethető elhullásával kapcsolatos, szigorúan tudományos információk alapján kell meghatározni (lásd analógia útján: 2006. június 8-i WWF Italia és társai ítélet, C-60/05, EU:C:2006:378, 25. és 29. pont; 2018. június 21-i Bizottság kontra Málta ítélet, C-557/15, EU:C:2018:477, 62. pont).
- 72 Tehát ahhoz, hogy az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikke (1) bekezdésének e) pontja szerinti eltérés címén engedélyezett elejtések számát úgy lehessen tekinteni, mint amely teljesíti ezt a feltételt, azt akként kell meghatározni valamely intézkedésben, hogy ne gyakorolhasson jelentős negatív hatást az érintett populáció szerkezetére, még ha önmagában nem is befolyásolja hátrányosan az érintett fajok

populációinak természetes elterjedési területükön való területükön, kedvező védettségi állapotban való fenntartását. E számot nem csak szigorúan korlátozni kell az említett kritériumok fényében, de egyértelműen meg is kell jelölni az eltéréseket engedő határozatokban.

- 73 A fajok egyes példányai szelektív módon és korlátozott mértékben végzett befogására vagy tartására vonatkozó feltétellel kapcsolatban meg kell állapítani, hogy e feltételek azt követelik meg, hogy az eltérés a lehető legszűkebb, konkrétabb és szükségesebb módon meghatározott számú példányra vonatkozzon, tekintettel a szóban forgó eltérés által követett célra. A populáció szintjére, védettségi állapotára és biológiai jellemzőire tekintettel ekként szükséges lehet, hogy az eltérést ne csak az érintett fajra, illetve annak egyedei típusaira vagy csoportjaira korlátozzák, hanem egyénileg meghatározott példányokra is.
- 74 Végül, az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikke (1) bekezdésének e) pontján alapuló eltérések szigorúan ellenőrzött feltételek által történő behatárolására vonatkozó feltétel különösen azt jelenti, hogy e feltételek, valamint tiszteletben tartásuk felügyeletének módja lehetővé teszi az érintett fajok példányai elejtése szelektív és korlátozott voltának biztosítását. Így az illetékes nemzeti hatóságnak az e rendelkezésen alapuló bármely eltéréshez még annak meghozatala előtt biztosítania kell az ott előírt feltételek teljesítését, és felügyelnie kell azok hatását *a posteriori*. A nemzeti szabályozásnak biztosítania kell ugyanis, hogy az e rendelkezés címén eltérést megadó határozatok és azok végrehajtásának módja, ideértve a helyszínekre, időpontokra, mennyiségekre és az érintett fajok mennyiségére és típusaira vonatkozó feltételeket, észszerű időben lefolytatott, hatékony ellenőrzésnek legyen alávetve (lásd analógia útján: 2006. június 8-i WWF Italia és társai ítélet, C-60/05, EU:C:2006:378, 47. pont).
- 75 A jelen ügyben a Bíróság rendelkezésére álló ügyiratokból kitűnik először is, hogy az alapügy tárgyát képező eltérések korlátozott számú farkas, nevezetesen 7 példány kilövésére vonatkoznak. Márpedig, amint azt a Bizottság megjegyezte, e számot az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikke (1) bekezdésének e) pontjában előírt feltételek teljesítésének értékeléséhez az állományszabályozó vadászat címén engedélyezett elejtések tágabb kontextusába kell helyezni, amely, amint arra a jelen ítélet 62–64. pontja emlékeztet, kételyeknek adhat helyt az e rendelkezés által előírt követelmények tiszteletben tartása tekintetében.
- 76 Másodsorú vitathatatlan, hogy az alapjogvita tárgyát képező eltérést engedő határozatok tartalmaznak bizonyos iránymutatásokat az érintett példányokra nézve, különösen a fiatal vagy károkozó egyedek tekintetében.
- 77 Mindazonáltal, amint az kitűnik az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból és a tárgyaláson kifejtettekből, ezen eltérések annak ajánlására szorítkoznak, hogy címzettjeik bizonyos példányokat válasszanak, más egyedeket pedig kerüljenek el, de erre nem kötelezi őket. Ezen eltérések így nem teszik lehetővé annak kizárását, hogy ezen eltérések végrehajtása során a szaporodóképes példányokat célozzák meg, amelyek különös jelentőséggel bírnak az élőhelyvédelmi irányelvnek – a jelen ítélet 25. cikkében felidézett – céljaira tekintettel.
- 78 Harmadszor a Bíróság előtt benyújtott ügyiratokból kitűnik, hogy annak ellenére, hogy az említett eltérések ezzel ellentétes útmutatást tartalmaztak, úgy tűnik, 20 domináns hímet kilőttek állományszabályozó vadászat keretében a szóban forgó vadászati idény folyamán, ami kételyeket kelthet a megadott eltérések szelektív jellegével, végrehajtásuk ellenőrzésének hatékonyságával és az elejtések korlátozott jellegével kapcsolatban.
- 79 Tehát, a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálatokra is figyelemmel, a Bíróság rendelkezésére álló ügyiratokból nem tűnik ki, hogy azok a feltételek, amelyek mellett az alapügy tárgyát képező eltéréseket megadták, valamint azok tiszteletben tartása ellenőrzésének módja lehetővé tette az érintett fajok egyedei elejtése élőhelyvédelmi irányelv 16. cikke (1) bekezdésének e) pontja szerinti szelektív és korlátozott jellegének biztosítását.

80 A fenti megfontolások fényében a kérdést előterjesztő bíróság kérdéseire azt a választ kell adni, hogy az élőhelyvédelmi irányelv 16. cikke (1) bekezdésének e) pontját akként kell értelmezni, hogy azzal ellentétes a farkasok szándékos megölésének ezen irányelv IV. mellékletének a) pontjával összefüggésben értelmezett 12. cikke (1) bekezdésének a) pontjában kimondott tilalma alól – az orvvadászat elleni küzdelmet célzó – eltéréseket engedő határozatoknak állományszabályozó vadászat címén történő elfogadása, amennyiben:

- az ezen eltérések által követett célt nem támasztották alá egyértelmű és pontos módon, és a szigorú tudományos adatok alapján a nemzeti hatóság nem tudja bizonyítani, hogy ezen eltérések alkalmasak e cél megvalósítására,
- nem kellően bizonyított, hogy az ezek által követett cél nem valósítható meg más megfelelő megoldás által, mivel önmagában egy jogellenes tevékenység megvalósulása vagy az annak ellenőrzése során felmerülő nehézségek nem tekinthetők e tekintetben elégséges tényezőnek,
- nem garantált, hogy az eltérések nem befolyásolják hátrányosan az érintett faj populációinak kedvező védettségi állapotban való fenntartását annak természetes elterjedési területén,
- az eltérések nem képezték az érintett faj populációja védettségi állapota tekintetében és a tervezett eltérés által ezen állapotra esetlegesen gyakorolt hatások tekintetében a tagállam, vagy adott esetben, ha e tagállam határai több bioföldrajzi régiót szelnek át, az érintett bioföldrajzi régió területének szintjén, illetve, ha a faj természetes elterjedési területe azt megköveteli, lehetőség szerint határokon átnyúló szinten végzett vizsgálat tárgyát, és
- nem teljesül az említett irányelv IV. mellékletében szereplő fajok egyes példányai szelektív és korlátozott számban történő elejtésére vonatkozó, szigorúan ellenőrzött feltételek összessége, amelyek tiszteletben tartását különösen a populáció szintjére, védettségi állapotára és biológiai jellemzőire tekintettel kell meghatározni.

A kérdést előterjesztő bíróság feladata megvizsgálni, hogy az alapügyben ez a helyzet áll-e fenn.

A költségekről

81 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

A természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről szóló, 1992. május 21-i 92/43/EGK tanácsi irányelv 16. cikke (1) bekezdésének e) pontját akként kell értelmezni, hogy azzal ellentétes a farkasok szándékos megölésének ezen irányelv IV. mellékletének a) pontjával összefüggésben értelmezett 12. cikke (1) bekezdésének a) pontjában kimondott tilalma alól – az orvvadászat elleni küzdelmet célzó – eltéréseket engedő határozatoknak állományszabályozó vadászat címén történő elfogadása, amennyiben:

- **az ezen eltérések által követett célt nem támasztották alá egyértelmű és pontos módon, és a szigorú tudományos adatok alapján a nemzeti hatóság nem tudja bizonyítani, hogy ezen eltérések alkalmasak e cél megvalósítására,**

- nem kellően bizonyított, hogy az ezek által követett cél nem valósítható meg más megfelelő megoldás által, mivel önmagában egy jogellenes tevékenység megvalósulása vagy az annak ellenőrzése során felmerülő nehézségek nem tekinthetők e tekintetben elégséges tényezőnek,
- nem garantált, hogy az eltérések nem befolyásolják hátrányosan az érintett faj populációinak kedvező védettségi állapotban való fenntartását annak természetes elterjedési területén,
- az eltérések nem képezték az érintett faj populációja védettségi állapota tekintetében és a tervezett eltérés által ezen állapotra esetlegesen gyakorolt hatások tekintetében a tagállam, vagy adott esetben, ha e tagállam határai több bioföldrajzi régiót szelnek át, az érintett bioföldrajzi régió területének szintjén, illetve, ha a faj természetes elterjedési területe azt megköveteli, lehetőség szerint határokon átnyúló szinten végzett vizsgálat tárgyát, és
- nem teljesül az említett irányelv IV. mellékletében szereplő fajok egyes példányai szelektív és korlátozott számban történő elejtésére vonatkozó, szigorúan ellenőrzött feltételek összessége, amelyek tiszteletben tartását különösen a populáció szintjére, védettségi állapotára és biológiai jellemzőire tekintettel kell meghatározni.

A kérdést előterjesztő bíróság feladata megvizsgálni, hogy az alapügyben ez a helyzet áll-e fenn.

Aláírások